List 16. Tečaj XLVI.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 18. aprila 1888.

Obseg: Nekaj o reji prasičev. — Vprašanja in odgovori. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Nasledki "šnopsa". — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Trgovinska in obrtna zbornica. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Nekaj o reji prasičev.

Pri nas sicer ni reja prasičev najvažnejša gospodarska stroka, vendar vsekakor znamenita, da je vredna vse naše pozornosti. Navadno moremo prasiče rediti samo v hlevih, a naravno bi bilo pošiljati jih na pašnike in na žir goniti v hrastje. Ta reja se zlaga s prirodo, je cenejša in daje torej največ dobička.

Dobrega gospodarstva brez svinj si niti misliti ne moremo. Vendar je tudi res, da malokdo prav preračuni, je li vredno pri nas prasiče rediti ali ne? Redimo prasiče in smo uže jako zadovoljni, če imamo zmerom dovolj zabele ali začimbe za svoje žgance ter še kaj malega prodamo.

Toda z ozirom na hude čase, ki čedalje huje kmetovalcem grozijo, treba, da pozvemo, koliko nas stane kilo špeha ali svinjetine.

Račun treba potem primeriti s tržnim cenikom, in tedaj utegnemo pozvedeti, da je začimba za naše žgance predraga. Čutili bodemo potrebo, kako bi si tukaj pomagali. Marsikdo bode mislil, da bi mu kazalo špeh rajši na trgu kupovati, nego ga dražeje doma prirejati. Mislil bode, da mu je sedanja reja bolj na škodo nego v korist.

Zatorej ni odveč premišljevati, kako naj bi rejo uravnali, da bi nam dajala primerno in gotovo korist.

In to je res mogoče, ker svinje se najbolj okoriščajo raznih hranilnih odpadkov pri hiši, v gospodarstvu in pri postranskih njegovih proizvodih; tudi se najbolj izplačuje za nje pridelovati repo, krompir, korenje.

Da pa bode vse to mogoče, in da bodemo največ koristi dobivali, treba izbrati našim vsakeršnim razmeram primerno in najboljše prasičje pleme. To mora biti naša prva skrb. Takšno pleme mora imeti naslednje lastnosti:

1.) Mora biti zdravo in trdno zoper vremenske nezgode,

2.) mora biti jako sposobno za udebeljenje,

3.) mora imeti fine kosti in nežno meso,

4.) mora hitro rasti, da kmalu doraste.

V to svrho hvalijo in priporočajo mnogo prasičjih plemen: angleških, ameriških, nemških, krvnih in mešancev. Toda marsikdo je uže za drage denarje omislil si takšnih inozemskih prasičev. Vendar srečnih uspehov ni imel z njimi ter je naposled vse opustil in zopet pripravil si trdnih prasičev našega domačega plemena, — a pohvaliti ga ne moremo.

Kakor drugod, treba je tudi tukaj vzstrajnosti, da se inozemske stvarce privadijo našim vremenskim razmeram. Treba je tudi opazno odbirati živali za pleme, kedar plemenimo čistokrvne živali ali mešance.

Učinki so zvečinoma izvrstni zastran ohranjenja starih in pridobljenja novih dobrih lastnosti. Iz takih učinkov se da sklepati, da je navedena plemena tudi pri nas priporočati proti temu, da se z njimi prav ravna.

V zgled nam služi angleško Berkshire-pleme, ki izvrstno prospeva, kadar je dovolj udomačeno, in več koristi, nego bi si kedaj bili misliti mogli. Zatorej smemo to prasičje pleme priporočati vsakemu kmetovalcu. (Glej podobo 20.)

Kedar smo si omislili dobro pleme, treba je tudi gleštati je in več storiti za nje, nego je sploh sedaj navada. Prasič je požrešna stvar, malo izbirčna zastran krmil in trdna zoper zunanje vremenske nezgode. Ker pa s to živalijo pri nas jako protinaravno postopajo, dobiva pri nas mnogovrstnih in dostikrat jako nevarnih bolezni.

Kakor vsaka druga žival, potrebuje tudi prasič svetlobe, zraka, vode. Sedanji, še bolj pa prejšnji svinjaki so tako postavljeni, kakor da bi vse to svinjam nalašč hoteli jemati ali jih vsaj odvaditi.

Dostikrat pogrešajo naše svinje celo leto potrebnega jim izprehajanja pod milim nebom. Svinja plemenjača tiči pogostoma vso zimo v temnem hlevu zaprta, da ne vhaja vanj nič svetlobe, nič čistega zraka.

Uboga žival je zakopana v debelo blato in hudo nesnago.

Navadno jej v tem času drugega ne polagajo, kakor medlo korenje, krompir in repo, kar nima apna v sebi, katerega vendar plemenjača najbolj potrebuje za narejanje kosti mladičem. Krmo kuhajo, s preobilo vodo pomešajo in dostikrat pregorko ali zelo vročo polagajo; snažne vode dobi žival malokedaj. Ako vendar kaj krepkejše hrane dodade, storijo to potratno; preveč lepe hrane zastonj potrošijo, ker ne pazijo na sestavo krmila, ne na to, koliko beljakovin ima v sebi. Prvo služi namreč pred vsem za pitanje, drugo za vzrejevanje praset.

Ako hočemo da nam svinja plemenjača vrže lepih mladičev, moramo ji, kadar je nosna polagati krmo, v kateri je apna in fosforove kisline, da se jej kosti ojačijo. Ker se na to nikakor ne pazi, marveč se zanemarja, zato vržejo plemenjače dostikrat zelo pohabljenih mladičev, ki so pristopni mnogovrstnim boleznim, zlasti imajo premehke kosti in trumoma pogibljejo. Prepozno pozvedavajo, kaj bi temu bilo krivo.

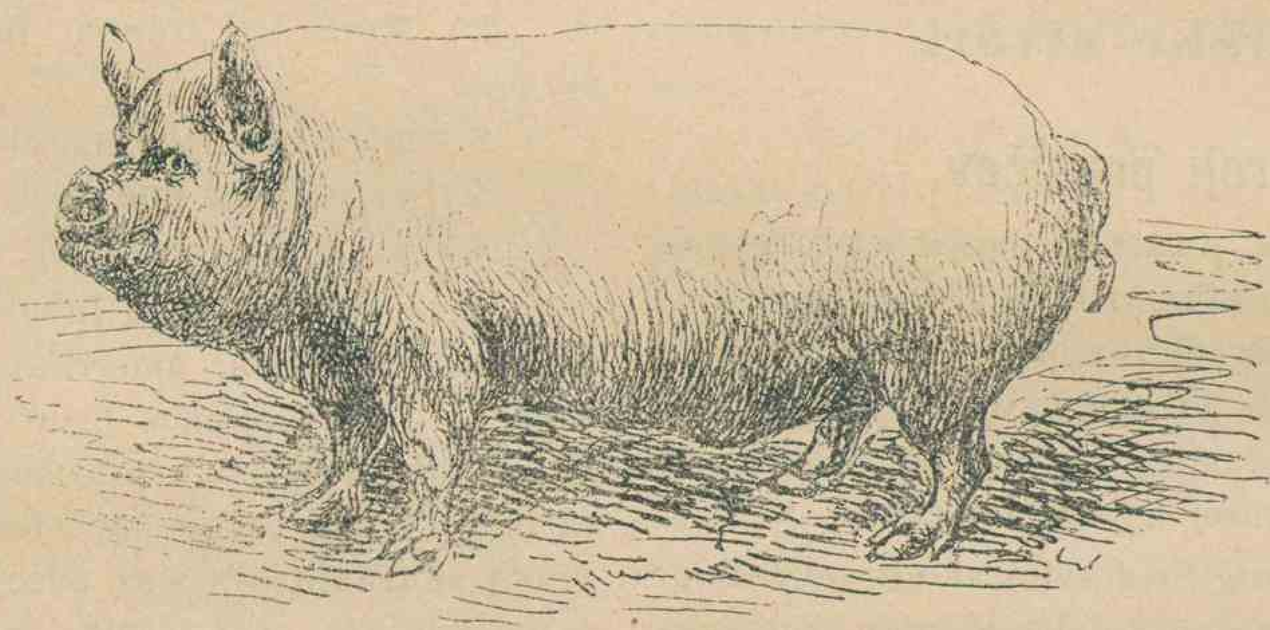

Podoba 20.

Bolje se godi svinjam, ki prosto zahajajo na pašo ali žir. Žro travo, zelišča, žir, namreč želod in bukovico, kače, žabe itd. v slast. Zatem pijejo vodo in se kalužajo z velikim razkošjem. Prospevajo dobro ter nič ne zbolevajo.

Prvo je torej, ako se hočemo srečno pečati s prasičjo rejo, da si priskrbimo najboljše svinjsko pleme. Zatem si treba priskrbeti svinjskih hlevov, kjer imajo svinje zmerom dosti svetlobe, zraka, toplote in vode. Dobro je, če imajo še pašnik, kamor se zganjajo, ali prostor, koder se morejo izprehajati, in blizu vodo, da se kopljejo, kar jim posebno ugaja.

Sedaj treba še pomisliti jako važno reč, namreč, da se prasiči prav krmijo.

Prasičjo rejo moramo torej v primerno soglasje spraviti s svojimi gospodarskimi razmerami. Ako storimo to, moremo od nje dobivati znatnih dohodkov, čeravno naše razmere niso povsem prasičji reji najugodnejše. Zlasti domače svinje slovijo daleč okoli, ker imajo fino meso in okusen špeh. Sedaj so naše domače pleme požlahtnili s tujimi, in zatorej se je tem več srečnega uspeha nadejati. Najdalje slovijo štajarske švinjske gnjati, katere draže plačujejo nego druge.

Skrbeti moramo, da nam dobička ne pobero mešetarji in večino dobička ne pospravijo v svoje žepe. Da se ta reč na bolje obrne, zato se treba pred vsem potruditi, da je v roke vzamejo kmetijske družbe. Varovati imajo kmeta raznovrstne škode, to je tudi njih namen.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 38. Večkrat sem uže slišal o malinu na veter. Pri nas imamo zelo močan veter, ki bi nam lahko rabil za tak malin. Kako je s takim malinom, kedo jih dela in ali so dobri ali ne? (S. Sl. v Spitališču).

Odgovor: Po drugod imajo maline na veter, ali le onod, koder imajo malo tekoče vode, ki bi gonila maline. To so pa navadni malini na veter. Sedaj pa izdelujejo tudi umetne maline na veter, s katerimi se more tudi ob slabem vetru mleti. Gonilno kolo, katero je tako narejeno, da se suče samo od sebe vedno proti vetru, ima 1—4 konjske sile. Podrobnosti morete pozvedeti pri Ant. Kunz-u in Mährisch-Weisskirchen.

Vprašanje 39. Bodite tako dobri in narišite mi načrt statev, s katerimi se iz slame dela streha, ki ne zgori. Želel bi tudi natančnejšega popisa, kako se tkejo take plahte za streho. (J. K. v Starem trgu).

Odgovor: Izkušali bodemo ustreči Vaši želji. Pisali smo g. pisatelju dotičnega članka, in kakor hitro nam bode poslal odgovor, hočemo ga precej priobčiti.

Vprašanje 40. Rad bi nekaj njiv dobro zagradil in sicer z živo mejo. Blagovolite mi naznaniti, kakošna živa meja je najboljša, kje bi dobil potrebnih sadik in po čem? (L. Š. na R.).

Odgovor: Najboljša rastlina ob vseh razmerah je beli trn ali glog. Sadik morete dobiti v c. kr. osrednji gozdarski drevesnici pod Rožnikom pri Ljubljani, ali pa če jih nimajo tam, pri Klenert & Geiger-ji v Gradci. Kolikor nam je znano, imajo v Gradci trnove rastline in sicer dvoletne po krajcarji.

Vprašanje 41. Imam kravo, katera se kmalu oteli. Nad dva meseca je uže minulo, odkar nič kaj ne more stopati na zadnjo desno nogo. Opazil sem, da ji parklji od spodaj gnijejo. Ostrgal sem uže več gnilega ali, bolje rečeno, trhlega parklja, kateri zoprno diši. Kaj naj počnem? (P. L. v V. pri Kostanjevici na Primorskem).

Odgovor: Vaši kravi se je vsled kakega udarca parkelj vnel. Mogoče pa je tudi, da ima raka, ki se je naredil vsled nesnage, ako mora krava vedno stati na mokrem. Bodi si tako ali onako, skrbite za snago, glejte, da ima krava mir, in dajajte ji obeze, katere hlade. Dobro je postavljati nogo v posodo z mrzlo vodo. Kadar se pa iz parklja izceja uže gnojnina, takrat je pa skrbeti, da se hitro odteka; zato ga je umivati z mlačno

vodo. Kar je gnilega, treba izpodrezati, rano potem izprati in vsak dan naštupati z štupo od bakrenega vitrijola, potem s predivom pokriti in dobro obezati. Tako zdraviti more pa pravilno le živinski zdravnik. Omeniti nam je še, da je treba ob taki bolezni v pravem času pomagati, drugače se razpase, in žival pogine za otrovano krvjo.

Vprašanje 42. Pričel sem izdelovati surovo maslo bolj na obilo, a čestokrat se mi pripeti, da se smetana ko delam v pinji, speni, ter se nikakor noče narediti maslo. (R. Š. v B.).

Odgovor: Da se smetena peni, a ne sprejema v veče koščeke, temu je več vzrokov. Namreč: Če je smetana premalo topla, če je prestara, če je mleko od krav, ki se imajo kmalu oteliti, če se prepočasi pinji, nesnaga itd. Iz tega lahko razvidite, kaj je pri vas vzrok. Priporočamo vam kupiti knjigo „Mlekarstvo“, katero je spisal Gustav Pirc, in ki jo doboste v pisarni kmetijske družbe v Ljubljani s poštnino vred za 12 kr. Denar morete poslati v markah.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dné 8. aprila 1888.

Namesto bolnega družbenega predsednika je vodil zborovanje gosp. podpredsednik Jos. Fr. Seunig, navzoči so pa bili odborniki: gg. Detela, Kastelic, Lenarčič, Murnik, Povše, Robič, dr. pl. Wurzbach in tajnik Gustav Pirc.

Poročilo o delovanji v živinozdravnici vzame glavni odbor na znanje, ravno tako tudi odlok c. kr. kmetijskega ministerstva gledé štipendij za podkovske učence.

Prošnje nekaterih šol za podporo šolskim vrtom glavni odbor odbije, ker nima sedaj v ta namen nikake zaloge.

Želji čebelarskega in sadjarskega društva v Jesenicah, da bi priredilo z družbo vred sadjarsko razstavo, ne ustreže glavni odbor, ker je omenjenemu društvu itako dano na voljo udeležiti se deželne razstave korporativno.

Glavni odbor vzame na znanje odlok kmetijskega ministerstva, ki določuje porabo državne subvencije za govedarstvo, ukrene pa ob enem prositi imenovano ministerstvo nekaterih izpremembe.

Glavni odbor ukrene prirediti razstavo govedi v Ribnici šele jeseni, ker pridejo poročila o državnih subvencijah šele meseca junija.

Odbor ukrene maja meseca prirediti v Ribnici propajo plemenskih bikov.

Ustanovitev nove podružnice v Bledu vzame glavni odbor z veseljem na znanje ter naroči tajništvu poslati novi podružnici nekaj družbenih knjig ter ob enem potrebno ukreniti, da dobi nova podružnica primeren delež premoženja radovljiške podružnice.

Posestniku Ant. Franetiču se dovoli prodati subvencijskega bika, ker je postal pretežek in prehud, in ker ga ima itako skoraj uže dve leti.

Odsek za posvetovanje o novih pravilih, ki je v petih sejah naloženo mu delo dokončal, predlaga nova pravila, katera glavni odbor potrdi ter jih naroči dati tiskati, da se dopošljejo udom v pretresovanje.

Za nove ude se predlagajo in sprejmejo nastopni gg.:

Andoljšek Fran, posestnik iz Poljan; Novak Janez, posestnik iz Poljan; Kukec Anton, posestnik v Ložu; Gnjezda Štefan, župnik na Boh. Beli; Zupan Ignacij, kaplan v Gradu; Burja Andrej, posestnik in tesarski mojster na Beli; Pretnar Blaž, posestnik na Boh. Beli; Poljanec Lovro, posestnik v Bledu; Pavlič Blaž, posestnik v Gradu; Gogala Andrej, posestnik na Boh. Beli; Poklukar Jakob, posestnik in izdelovatelj cevi v Grabčah; Zalokar Anton, posestnik v Podhomu; Jelenec Jurij, posestnik v Bledu; Jereb Matevž, župnik v Javorji; Wilfan Ivan, posestnik in krčmar na Črnučah; Riglar Aleš, posestnik v Škranjckem; Govže Jakob, mlinar v Šušji; Arh Janez, posestnik v Bodeščah; Erlach Janez, posestnik v Mlinem; Kelbel Anton, posestnik na Boh. Beli; Zupan Janez, posestnik in gostilničar na Boh. Beli: Dernovšek Fran, posestnik in gostilničar v Dol. Kotiču; Tuječ Ivan, gostilničar pri črnem orlu v Idriji; Deperis Anton, posestnik v Vipavi; Fischer Anton, župnik pri Sv. Jederti na Laškem; Gilly P., c kr. poštar in posestnik v Višnjigori; Gašperin Viljem, župnik na Planini; Kobilica Janez, župnik na Černučah; Levstik Vinko, šolski nadzornik na Vrhniki; Velepič Anton, vrtnar v vili Rittmayer v Bledu; grof Camilo Aichelburg, lastnik Louisne kopeli v Bledu; Barle Matej, posestnik in župan v Lužah; Strupi Fran, posestnik in župan v Čirčičah; Florijančič Janez, posestnik v Dravljah; Magovec Franc, posestnik in gostilničar na Krki; Jeglič Janko Nep., učitelj v Pečah; Bonač Franc, posestnik v Topolu; Lampelj Janez, posestnik v Vnanjih-goricah; Gisman Pavl, grajščinski oskrbnik v Ravnah; Rozman Martin, posestnik na Bitnjah; Ponikvar Janez, posestnik na Povšečah; Hočevar Anton, župnik v Št. Lorencu na Temenici; Karlin Ivan, župnik v Doberničah; Bukovc Ivan, župan in posestnik v Merzli luži; Smola Ivan, c. kr. major in posestnik grajščine Vinogorica; pl. Terbuhovič Marko, c. kr. major in posestnik grajščine Mala loka: Rihteršič Ivan, učitelj v Doberničah; Peterlin Janez, posestnik v Poljanah; Kljun France, posestnik v Brežah.

Poučne stvari.

„Nasledki šnopsa“.

(Dalje.)

Štiridesetdanski post, pred Plahtačevo dobo Zaleščanom čas svetega miru in bogoljubnega premišljevanja je to leto, osobito zaléski mladini (oni iz Plahtačve plesne

šole namreč), kaj počasi ginil in se svojemu koncu približeval. A slednjič prišla je za-nje vendarle velika noč. Tudi nekateri drugi zaleški stari in mladi, moški in ženski lahkomišljenci, so trenutka javnega plesa težavno pričakovali. Radovednost je navadno zelo nestrpna reč, katera človeka neprijetno in hudo muči. Dolgo čakati ni prijetno.

Skoz celi velikonočni teden imela sta Plahtač in Beta njegova polne roke sebi dobičkonosnega, Zalesčanom pa pogubljivega posla. Okolo Plahtačevega poda je kar mrgolelo zaleških radovednežev; vsak bil bi rad videl, kaj da se godi, a Plahtača delala sta na podu z par plesnimi učenci svojimi — vse na skrivnem, kar je radovednost ljudstva le še bolj množilo in nestrpnost podkurilo. Delale so se namreč priprave za prvi javni ples v Zalesji, v kateri namen je bil malopridni Plahtač svoj pod odločil. Gostilniške sobe zdele so se mu za kaj takega premajhne in pretesne; zadostovale bi v ta namen tudi v resnici ne bile. In tu — je enkrat prav imel.

Bela nedelja prišla je; ta dan imel je v Zalesji tudi še drug pomen, ker se je istega leta ravno na belo nedeljo obhajal farne cerkve zaleške patron, ali kakor navadno rekamo: „Zaleščani imeli so bob“ — tako imenovano „šagro“. To priliko odbral in določil si je hudobni Plahtač za prvi — javni ples. V soboto pred belo nedeljo oglasi se Plahtač tudi prvikrat pri županstvu zaleškem za dovoljitev godbe in plesa.

Ker je bil sam občinski tajnik in blagajničar, povabi v dosego svojega namena občinskega predstojnika k sebi. Župan mu ni prav nič ugovarjal, da, še zelo vesel bil je, ko je videl iz pod Plahtačevega palca nekaj okroglega, prijetno se leskečega v občinsko blagajnico zdrsniti se pod imenom „takse“ za dovolitev godbe in plesa. Dovolitev ta glasila se je na sedem godcev (Naduharja in še šest drugih) ter za čas preko policijske ure. Dovolitev v žepu, godci uže zaarani. — Kaj je hotel Plahtač še več? Plesalci mu uže tako sivih las delali niso, bili so preveč nanj privezani. — In drugi radovedneži? — To pot bil je Plahtač vendar še toliko pošten, da z javnim plesom ni precej ob dokončani božji službi dopoludanski pričel. Najeti klarinetar, trompetista, fliegelhornist, bombardist in bobnar z Naduharjem vred bili so se uže dopoludne pri Plahtaču točno zbrali. Kratek poskusni ples izvršil bil se je tudi od strani učencev in učenk Plahtačeve predpustne „plesne šole“ v gostilniških prostorih uže pred popoludansko službo božjo. Ko je pa popoludanska služba božja bila tega dnè v Zalesji dokončana, čakali so vsi sedmeri godci zvunaj cerkvene ograje pod košato lipo lepó tiho zaleškega prebivalstva. Večina ljudstva bila je uže iz cerkve in nekateri so se uže napotili proti domu. Kakor bi iz jasnega treščilo, udarijo najeti godci „Radeckovo popotnico“. Ljudstvo, še kaj takega ne slišati, kar obstane; odhajajoči se zopet vrnejo, poslušajo in strmé — Plahtač se pa na led speljanim v pest smeja.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

77.

Na gorskej planoti Peruvanskej.

(Dalje.)

Bilo je uže dve popoludne. Jahal sem od ranega jutra in to vedno po napetem svetu. Mula se mi je upehala, začela je počasneje stopati in postajati. Zlezel sem ž nje, da jej breme olajšam, pa tudi, da sebi kite nategnem. Čvrsto sem stopal v strm, ali kmalu sem začutil, da mi preostri zrak slabosti napravlja. Več potov sem obstal in hodil po sapo.

Srce je močno bílo, v prsih me je tiščalo, ustnice so se napele in opokale, oči so mi zatekle, žilice v trepalnicah so popokale, in kri je lezla iz njih. V glavi se mi je sukalo, in nogi me niste nesli več. Na polu omamljen sem pal po tleh. Kedar sem se nekoliko zavedel, zlezel sem s težavo na mulo, da pridem naprej, kajti gromonosni oblaki so se kupičili na nebesu, blisk je švigal in grom je bobnel. Sreča, da se je huda nevihta oprijela rudonosnih gorskih vrhuncev, le nekaj lahkih megla je sedlo v nižave. Kmalu je začelo prav pošteno snežiti, ostra burja mi je piskala okoli ušes in sapo zapirala. V pol ure je sneg pobelil. Pota nisem več znal, zgubil se mi je sleharni sled. Kaj bode? Jahal sem gori in doli, na desno in levo, ter iskal pota v tej neskončni samoti. Slednjič sem ga našel. Pokazali so mi ga kostjaki, štrleči iz snega. To so ostanki tovorne živali, ki je pocepala vsled bremena, lakote in mraza. Vesel sem bil teh kazal. Pa tudi milo se mi je storilo, ko mi je prišlo na misel, kaj pa, če se tudi tebi kaj sličnega primeri.

Megle so se kmalu raztrgale, in pokazalo se je solnce. Žarki njegovi so odbijali na belem snegu, kar ni dobro delo očem. Začutil sem bolečino, polotila se me je huda očesna bolezen, kateri domačini velé „surumpe“. Obesil sem robec pred oči, da sem vsaj mogel naprej. Ker so mi znane bile posledice nevarne bolezni, začela me je begati misel, kaj, če oslepiš. Čez pol ure se je ponovil poprejšnji prizor, blisk, grom in na novo za čevelj debelo snega. Neznanski težavno sem ril naprej z mulo. Zmračilo se je popolnoma. Nog nisem več čutil, otrpla roka je malomarno držala uzdo, zeblo me je, da sem se ves tresel, in tudi lačen sem bil. Kaj pa sedaj? Do bližnje kočice je bilo najmanj osem ur, ali kako priti do nje, ko je sneg pot zamedel tako, da nisem mogel naprej. Uboga mula uže ni mogla nog premikati, tako je bila utrujena zaradi bremena, ki ga je nosila celih 14 ur, in to brez vse jedi. Zrl sem na desno, na levo. Po meni bode nocoj, dejal sem, ali zmrznem, ali me sneg zamede. Slednjič sem zazrl veliko naprej štrlečo pečino. Skoro gotovo bode ondi zavetja. Uganil sem. S težavo sem mulo razsedlal, sedlo in vrečo nesel v votlino, ter napravil za silo ležišče na mokrih tleh. Zavarovan sem bil vsaj pred vetrom in snegom. Potem sem šel mulo privezat ob kamen na primernem mestu. Lačna žival je

grebla redke biline izpod snega, da se vsaj za silo nasiti. Tudi jaz sem bil lačen. Vzel sem kosec sira in malo opečene koruze.

(Dalje prihodnjič.)

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

Jaz sem nekoliko iz svojega nagiba, nekoliko pa na prošnjo častite zbornice predlagal to-le:

„Slavno c. kr. glavno ravnateljstvo avstrijskih državnih železnic se prosi:

1. Naj v zmislu sklepov državnega železniškega svéta od 20. maja 1884, 26. oktobra 1885 in 29. oktobra 1886 deluje v to, da se znane tarifne nejednakosti, katere oškodujejo promet mesta Ljubljane, odstranijo ali vsaj ublažijo.

2. Naj postajo državni kolodvor Ljubljana sprejme v tarif za prevoz brzovoznega in tovornega blaga v prometu mej Trstom, Reko, Puljem, Rovinjem z jedne strani ter med postajami Divača, Celovec, Ljubno, Beljak z druge strani, od jul. 1887 pod jednakimi pogoji; ako pa radi peažne pogodbe s c. kr. priv. južno železnico ne bi bili dopuščeni jednaki tarifi od Ljubljane, kakor jih imajo druge postaje, katere imajo kolodvore obojih železnic, potem naj slavno c. kr. glavno ravnateljstvo deluje v to pri visoki vladi, da se

3. sklicevaje se na sklep državnega železniškega svéta od 27. oktobra 1885 ne razširi državni kolodvor v Ljubljani, nego da se namesto tega osnuje v Šiški pri Ljubljani državna postaja za oddajanje in prejemanje blaga tako, da bi bilo mogoče mestu Ljubljani prejemati ali oddajati vozno blago od Trsta do Trsta za vsakokratne tarife drž. železnice na bodoči postaji Šiški.

Od tarifnega odbora o tem predloženi predlogi slovê:

1. C. kr. glavno ravnateljstvo se prosi, da za vse proizvode, kateri so v prometu v Ljubljani, uvede tarif ozirajoč se na prekartovanje za Trst.

2. Osnovati postajo v Šiški, priporoča se visoki vladi najnujneje.

Obadva predloga sta bila sprejeta v seji državnega železniškega svéta dné 31. oktobra 1887.

Če tudi se visoka vlada o tej stvari ni izjavila, nadejam se vendar, da dobodemo bržkone skoro, in sicer že s 1. januvarjem 1888 ugodnejše tarife za Ljubljano. Gosp. zbornični predsednik Jos. Kušar, potegoval se je za to, da se na državni železnici Ljubljana-Trbiž uvede vozni red od leta 1884., in sicer tako, da bi vlak broj 1715 prispel v Ljubljano ob 3. uri popoludne. Na ta način bilo bi možno, da bi pošto z Gorenjskega dobivali dvakrat vsak dan v Ljubljani, kakor je to bilo že prej. Potniki z Gorenjskega imeli bi boljšo zvezo z Dolenjsko, Hrvaško in Ogersko, tudi bi to bilo od bitne koristi za goste iz teh dežel, kateri obiskujejo Bled. Ravnateljstvo je pri tem poudarjalo, da tirolski vlak prihaja prepozno, in ker hočejo imeti zvezo ž njim v Beljaku, ne more rečeni vlak prispeti v Ljubljano pred peto uro popoludne, sicer bi se morali udeleženci tirolskega vlaka voziti čez Maribor v Trst. Kar se tiče zveze vlaka broj 1715 na progi Trbiž-Ljubljana z vlakom broj 7 na progi Trst-Dunaj, katera zveza se ima uvesti v Ljubljani, izrazila se je želja v seji državnega železniškega svéta dné 31. oktobra 1887, da se v korist glavnemu deželnemu mestu Ljubljani izposluje za vlak broj 1715 jednaki vozni red, kakor ga je ta vlak imel dné 20. junija 1884, ker je za potnike, dohajajoče iz Trbiža, zelo važno, da dohité ob 3. uri popoludne v Ljubljani spojni vlak, odhajajoč na Dunaj in Hrvaško, kar pa je zdaj nemogoče, ker vlak broj 1715 dospé v Ljubljano še le ob 5. uri popoludne, v katerem času se pošta v Ljubljani ne more raznašati. Na to željo se ni oziralo.

(Konec prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — V **državnem zboru** pričela se je ta ponedeljek viharna budgetna razprava, katere se bodo tudi slovenski poslanci — vsak v svoji stroki, izdatno vdeležili. K besedi pridejo skoraj vsi slovenski zastopniki, v splošni razpravi imel je k besedi priti včeraj poslanec Šuklje, in pričakujemo gledé njegovega govora pred sklepom lista nekaj poročila.

— **Poročevalec c. kr. poljedeljskega ministerstva,** dvorni svetovalec Lorenz, dospel je prejšnji ponedeljek v Ljubljano, si je tukaj ogledal vrt c. kr. kmetijske družbe na Poljanah, drugi dan pa je v spremstvu poročevalca deželnega odbora dr. Vošnjaka obiskal vino in sadjerejsko šolo na Grmu si je ogledal gospodarske in učne naprave, dal izpraševati učence zavoda, katerih je letos 20, ter se je, kakor čujemo, povoljno izrekel o zavodu in njegovih dosedanjih vspehih.

— **Za versko šolo z maternim učnim jezikom** izročil je minuli teden poslanec Klun 230 prošenj kranjskih župnij. Te prošnje podpisalo je 26.088 Slovencev.

21 prošenj za konfesijonalno šolo z maternim učnim jezikom načelništev podružnic družbe sv. Cirila in Metoda namreč: v Smeledniku, Poljanah nad Loko, Železnikih na Gorenjskem, na Vrhniki, v Ilirski Bistrici na Notranjskem, v Rudolfovem na Dolenjskem, v Gradcu, v Šoštajnu v Saleški dolini, v Šentjurji ob južni železnici, v Gjornjemgradu, v Konjicah, v Lehnu, v Trstu, ženske podružnice v Trstu, v Podgradu v Istri, sv. Ivanu pri Trstu, v Prvačini, v Šempasu pri Gorici, v Celovcu z okolico, v Beljaku z okolico, v Kotmarives-i, doposlalo je predsedništvo družbe sv. Cirila in Metoda v državni zbor ter jih je včeraj poslanec dr. Poklukar izročil predsedništvu zbornice.

— **Konstantin vitez Wurzbach,** pisatelj biografičnega leksika, brat umrlega c. kr. deželnega predsednika

barona Karola Wurzbach-a, praznoval je te dni svojo 70 letnico. Jubilant rojen Ljubljančan, je dolgo bival na Dunaji, sedaj pa živi na Bavarskem v Berhtesgaden-u.

— **Znani gimnazijski profesor Heinrich**, kateri je slovel zarad maločastnega priimka danega deželi Kranjski, umrl je minuli teden po dalnem bolehanji za jetiko.

— **Postava o gradbi potoka Trebiža**, katero je v malo premembo prejšnjo leto sklenjene postave, sklenil kranjski deželni zbor v svojem zadnjem zasedanji, prejela je minule dni najvišje potrjenje.

— **Tatvina**. Pri Bobenčku, znani gostilni na Tržaški cesti poleg Ljubljane, — vlomili so po polnoči dne 13. t. m. tatovi, ter so vkradli 531 gld. gotovine, mnogo srebrnih žlic, vilic in nožev in nekaj obleke. Tatov do sedaj še niso zasledili.

— **Vreme** postalo je zadnje dni izredno lepo spomladanjsko. Narava oživlja se prav vidno, polje, travniki in drevje, vse zeleni. Dolgo in teško pričakovana spomlad toraj vendar prihaja z vso svojo pomladilno silo.

— **Vladika Strossmayer v Rimu**. Kar madjarska nestrpljivost počenja zoper vladiko Strossmayerja že dolgo časa, je predobro znano. Ko je pa minuli mesec ta brezmadežni domoljub avstrijski, stoječ seveda na avstrijskem ne na enostranskem madjarskem stališči, minuli mesec obhajal 50letnico svojega mašništva in mu je čestital ves slovanski svet na jugu in severu naše države, takrat ravnali so madjarski krogi njemu nasprot tako, kakor s hudodelnikom ali z okuženim človekom. Madjarski vladni so segali celo tako daleč, da so pretili in nekako izdajstvo očitali onim hrvatskim, slovenskrm, českim in poljskim državnim poslancem, ki so vladiku Strossmayerju odposlali po vsem nedolžno čestitko. — To postopanje Madjarov bilo je tako, da njim nikakor ni v čast, zelo častno pa je to ravnanje za vladiko samega. Ko se je potem naznanilo, da se poda vladika in mnogo Hrvatov v Rim, skrbela je Peštanska vlada takoj, da ne bi on papežu predstavil hrvatskih romarjev, temveč razglasilo se je, da se v ta namen v Rim poda kardinal Mihajlović, ki bi v Rimu kot kardinal imel vsikakor prednost in videti je, da se je pri rimski kuriji vnela ognjevita borba za in proti Strossmayerju.

Izid borbe naznanja nam žalujoč brzojav lista „Neue fr. Presse“ iz Rima z dne 16. t. m., ki pravi, da je Strossmayer v soboto papežu predstavil hrvaške romarje, kar je splošno strmenje zbudilo. Pokazalo se je pravi list: „da je vpliv Strosmayerjev močnejši, kot oni poslanika pri Vaticanu grofa Paaz-a. Navedeni brzojav pravi, da so osebe, ki so se potezale za Strossmayerja spominjale papeža na zasluge vladike Djakovskega za cerkev, za konkordat s Črnogoro in za vse Slovane. In tako je papež mahoma romarje z vladiko naročil k sebi minulo soboto.

Politične stvari.

Iz državnega zbora.

Na Dunaji 14. aprila. — V ponedeljek 16. t. m. prične se

budgetna razprava.

Na dnevnem redu bila je ta razprava sicer že minuli torek v prvi seji po praznikih, toda v sredo ni bilo seje, danes je tudi ni, v ostalih treh druzih sejah pa se je rešilo več manj pomenljivih predmetov, med katerimi je bilo najvažnejša premenba volilnega reda za Tirolsko gledé volilnih krajev tamošnjega plemenitega, velikega posestva. Ta razprava bila je precej obširna in burna, poročevalec za predlog (baron Ciani-ov) bil je vodja tirolskih poslancev stari baron Giovanelli. Nasprotovala sta predlogu oba liberalna tirolska poslanca Angerer in Wildauer, vsak v dvakratnim govoru; predlog pa sta zagovarjala predlagatelj baron Ciani in pa Zallinger. Liberalna dva govornika nista stvarnega imela mnogo ugovarjati, ker vsakdo previdi, da je olajšava za volilce vsih strank, ako smejo voliti v treh različnih mestih; Innsbruck, Bozen in Trient, namesto, kakor dosedaj samo v prvoimenovanem mestu. — toda sprevidila sta govornika, da bi se znala ljubav, katero store konservativci Lahom s tem predlogom, povračevati s tem, da se kompromis, po katerem so volili v zadnjih volitvah, ponavljati tudi v prihodnje na škodo tirolskih liberalcev, in od tod prihajalo je toliko strastno nasprotovanja. Sploh pa je Wildauer akoravno vseučilišni profesor, jako dolgočasno-patetični deklamator, še mnogo manj pomenljiv kričač je Angerer, duševno slabotna, zmedena glava. Predlog je konečno bil sprejet z izdatno večino.

Vpisanje za budgetno splošno razpravo vršilo se je v torek, za nadrobno razpravo pa: za protigovornike v sredo. — za zagovornike pa v četrtek. Izmed slovenskih poslancev govorili bodo: v splošni razpravi kot tretji zagovornik Šuklje. v nadrobni razpravi, papri notranjem ministerstvu: dr. Poklukar, Šuklje Hren, pri naučnem ministerstvu: Klun in Šuklje, pri poljedelskem ministerstvu: dr. Poklukar in Pfeifer.

Število govornikov pri budgetu je velikansko, in vsak dan se jih vpisava še nekoliko, seveda pa tudi mnogo vpisanih zopet odpade, ker jih vedno pri vsakem poglavji ne govori več kot 6. Razprava bo potem gotovo dolgo trajala, ker je pri nepretrganem zborovanju treba za budget samo 4 tedne, letospa pride vmes v obravnavo še mnogo važnih, deloma tudi obširnih razprav kakor: premenba vojne postave, Lichtenstein-ov šolski predlog, davk od spirita, odpisavanje zemljiškega davka zavolj vremenskih nezgod in še nekoliko manjših predmetov.

Prememba vojne postave

določuje: da sme cesar, ako posebne razmere to velevajo, v kolikor in dokler je taka potreba, v službovanje k vojni pozvati reserviste prvega leta in pa najmlajše tri letnike namestilne reserve (Ersatzreserve) pa samo za toliko časa, dokler v dotične letnike spadajo. — Izvzeti pa so oni, ki bi imeli pravico do trajnega odpusta, ako bi bili v službi in pa oni, ki niso zarad vrste v žrebanjá prišli v namestilno reservo.

Drugi odločuje, da tako k službovanji pozvani reservisti, ako so v službi ostali, vsaj 2 meseca zadobe oproščenje od vseh navadnih vojnih vaj.

Ta v bistvu jako važen zakon posvetoval bode vojni odsek v ponedeljek in gotovo kmalu pride v javno razpravo. Tudi ogerskemu zboru se je predložila prav taka postava.

Lichtensteinov predlog

pride v razpravo še v teku tega mesca.

Postava o davku na špirit,

razpravlja sedaj Poljski klub dan za dnevom in sinočna razprava kaže, da bodo tudi najhujši nasprotniki postave konečno glasovali za njo, samo da si zagotove one polajšave, katere jim je vlada že ponujala.

Postavo o odpisavanji zemljiškega davka zarad vremenskih nezgod, rešil je sinoči davkovski odsek po triurnem posvetovanji ter je po vsem pritrdil sklepom gosposke zbornice Po sklepih gosposke zbornice doseglo se je tudi nekoliko polajšav pri poškodovanji gozdov, tako da se načrt sedaj sme smatrati za nekoliko zboljšan in v obče kmetovalcem precej povoljen.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — V soboto naročil je cesar podpredsednika poljskega kluba vit. Javorskiga k sebi, ter se je z njim resno razgovarjal o davku na spirit, kateremu se poljskí poslanci tako silno ustavljajo, ter je dostavil željo, da naj prihranijo državi sedaj politični prevrat, kateri bi postal potreben, ako bi zbornica tega davka ne sprejela. Vpliv tega cesarjevega nagovora bil je velik, toda različen. Večina polskega kluba vklonila se je cesarjevemu svetu, en del teh poslancev pa je razsrden v kotu, ne bode glasoval za ta davek, ter išče, kakor časniki pišejo, prilike svoje nasprotstvo zoper vlado krepko in po moči vspešno napasti. Zelo smešno je postopanje levičarjev pri teh razmerah: skušali so poljski klub privabiti k sebi, da bi jim ti pomagali vreči sedanjo vlado.

Pripravljena bila je vaba levičarjev za protivijoč se klub poljski. Sedaj pa se je položaj spremenil mahoma in levičarji strme, ker jim je pokvarjen ves skrivni načrt za spiritovo borbo. Ko se je v ponedeljek pričela budgetna razprava, kazala se je uže osupnjenost levičarjev, akoravno so bili govorniki njihovi prvi dan razprave pri vsi surovosti vendar le jako piškavi.

Iz krogov poljskega kluba pa se je pokazalo predrugačenje položaja s tem, da sta se oba vpisana poljska poslanca knez Czartoryski in grof Hompesch dala izbrisati.

S tem se je spremenila tudi razdelitev nalog govornikov, ker je bilo treba na mesto pred namenjenega glavnega govornika Czartoryskí-ga iskati druzega, in kolikor se poroča s poslaniških krogov, odločen je sedaj poslanec Šuklje.

Ocena dosedanjih govornikov je lahka: Prvi protigovornik bil je grbasti grajščak Carneri, ki se še do fraze „caveat imperator“ (naj čuje cesar!) ni upal povzdigniti.

Prvi zagovornik dr. Zucker govoril je obširno večinoma o českih zadevah, zmeraj stvarno in je tu in tam tudi vladi izrekoma Gautschu povedal kaj grenkega

Tretji govornik Steinwender bil je sicer brezoziren v svojih izrazih, kakor se spodobi za nasprotnika vlade, kazal se je neomahljivega častilca kneza Bismarka, udrihal pa je enako brezozirno po nemških levičarjih nemško-avstrijskega kluba.

Zadnji govornik prvega dneva zagovornik bukovinec Lupul, govoril je splošno in kratko.

Drugi dan splošne budgetne razprave pričel je protigovornik mladočeh Gregr, ki je na podlagi državnih temeljnih zakonov in pa prestolnega govora iz leta 1879, dokazoval z ojstrimi besedami in prav takimi izgledi koliko je nasprotje med obljubami in dejanji, med vladanjam in pa temeljnimi zakoni.

Za Gregrjem govoril je moravski župnik Fr. Weber z šaljivimi napadi na poslanca Fuss-a in pa zoper naučnega ministra Gautscha. Potem govoril je večinoma z gospodarsko-davkovskega stališča, levičar Menger; v obširnem govoru obračal se je deloma zoper Gregrja, prav poglavitno pa zoper predložen načrt postave o davku na spirit.

Za Menger-jem govoril je nemški konservativec dr. Pscheiden o verskem zakladu, o verski šoli.

Nemška. — Velikanski vihar napravili so nemšk vladni in polvladni listi zavolj nevarnosti, da bi bil knez Bismark odstopil od svojega visokega političnega mesta.

Omenjeni časniki kazali so že prav samo senco sedaj vladajočega cesarja, kakor bi že ne vedel kaj dela sam in kaj se godi ž njim. — Cesarica Viktorija, ptujka angleška, ki nima srca za nemško ljudstvo ne bode nas vladala, kričali so ti listi in prav glasilo Bismarkovo „Norddeutsche allg. Zeitung“ hudovala se je grozovito, da je cesarica Viktorija hitela tje na Pomorsko, kjer je povodenj škode prizadela toliko, da se jim predlaga državna podpora 20 milijonov mark, hudovala se je posebno za to, ker so zastopnice gospejskega podpornega društva cesarico nagovorili v francosčini, ter se same imenovale „poljske“ in ne „nemške. Konservativni nemški listi imenovali so postopanje Bismarkovo, naravnost „uporno“ primerjali so ga z francoskem generalom Boulangerjem, kateri ravno sedaj

sega po vsih sredstvih, da bi sam dosegel najvšijo moč v državi.

Borba postala je že tako strastna, da so se domoljubi nemški bali in sramovali takih dogodb v mogočni Nemški. Konečno sprevidel je tudi Bismark sam, da taka borba more biti enako njemu in državi v škodo, ter si je osnoval več obširnih razgovorov s cesarico. S to razgovarjala sta se ne le o možitvi princesinje Viktorije, ampak tudi o drugih važnih vprašanjih, in konec večkratnih, dolgotrajnih, razgovorov, bil je za sedaj tak, da za sedaj miruje to vprašanje. Bismark še ostane, možitev princesinje Viktorije pa čaka še svoje prihodnje osode.

Pri teh vprašanjih odločuje v prvi vrsti slabo zdravje ali prav rečeno: smrtonosna bolezen cesarjeva.

Poročila zadnjega tedna o bolezni pričajo, da od dne do dne postaja hujša, da ne more dolgo več živeti, akoravno mu sedaj še dopuščajo telesne moči, da se sme skoraj vsak dan še nekoliko peljati na zrak.

Prav posebno neugodna so zadnja poročila o zdravju cesarjevim. Vložiti so morali zdravniki cesarju novo, daljšo cevko v dušnik, ker je nastala nevarnost da se zaduši. Pa tudi drugo noč po vloženi novi cevki počutil se je cesar zelo slabo. Piše se: cesar imel je zelo nemirno noč, še le po 1, nastopilo je nekaj spanja, uri zavolj tega ostal je cesar v postelji in ni mogel iti v nedeljsko službo Božjo.

V podporo poškodb po zadnji povodnji prizadetih predložila je vlada postavo, po kateri se ima privoliti 32 milijonov mark in ima od teh odpasti 20 milijonov v podporo privatnih poškodovancev, 12 milijonov pa v popravo cest, mostov in druzega javnega imetja.

Francoska. — Minulo nedeljo vršila se je velika politična borba v severnih okrajih francoske, katera se kaže odločilno za prihodnjo osodo francoske republike. Kandidat vsih protirepublikancev bil je generál Boulanger, kandidat sedanje vlade bil je oportunist odvetnik Foucart. Vsega glasovati imelo je pravico 363.935 volilcev, od teh glasovalo je 267.530 volilcev in na Boulangerja odpadlo je 172,528 glasov, na Foucart-a pa 75,901 glasov, drugi glasovi so se razcepili. — Republikanski listi priznavajo svoj propad, vsi Boulanger-ju prijazni listi pa vriskajo ter si obetajo, da se program Boulanger-jev: „razpust parlamenta in revizija ustave“ — uresniči. Vsak republiki nasprotni list izražuje svoje veselje z bolj ali manj krepkimi izrazi. — Da je prišlo tako, je po vsem naravno, ker država, v kateri se vlada in načela vladanja sedaj že 18 let spreminjajo vsakih 5 do 8 mesecev. S tem razbija se vsa narodna moč v medsobnem boju in država sama zgubi vso sicer naravno moč in veljavo. Francoska zgubila je v tem času vse unanje zaveznike in nemški državi je bila s tem podana prilika brez zaprek zasesti odločilno predsedništvo v skupini evropejskih držav.

Boulanger vstopi jutri v zbornico in kmalu se bode pokazalo, ali bodo njegove zmage v zbornici tudi tako velikanske, kakor so bile pri zadnjih dveh volitvah.

Vodja sedanje oportunistične stranke, Jules Ferry, govoril je v nedeljo v Epinal-u zoper Boulanger-ja, imenoval ga je „upornega vojaka“ ter je rekel, sedanja kriza dokazuje, da neposredno glasovanje ni nezmotljivo in kaže nevarnost ene same zbornice in potrebnost senata. Ferry imenuje sedanji položaj plagijat (tihoma prisvojen si posnetek) 2. decembra, zopet se spoznavajo hinavske, dvoumne in preteče oblike v besedah. Govornik pravi, da bode podpiral ministerstvo Floquet-ovo, toda zahteva, da se zoper Boulanger-ja vstopi delujoče in bojevito ter da deluje zoper cesarjansko-plebiscitiško gibanje.

Laška. — Iz Massaue nameravajo Lahi velik del svojega vojaštva pozvati nazaj v domovino, ker se sedaj kaže, da Abesinci, ki so se že odmaknili nazaj od postaj laških, sedaj nikakor ne nameravajo spustiti se v boj. — Časniki pišejo, da je ministerski predsednik Crispi časnikarju o razmeri s Francosko izjavil, da zveza z Nemško, daje Laški priliko vsak trenutek zabraniti, da se Francoska, ko bi prišla v vojsko, ne sme popolnoma oslabiti, in da je obstanek Francoske neobhoden pogoj moči Laške.

Bolgarska. Uporni elementi med beguni v sosednjih deželah kaže se novejši čas veliko gibanje in pri Dubici pridrla je četa upornikov v deželo. Pa straže so jih zajele in tri dejale v zapor, drugi so jo popihali.

Najnovejše vesti.

Z Dunaja. Iz včerajšnje seje državnega zbora došle nam poročila naznanjajo, da so včeraj govorili: Gregr, Weber, Menger, Pscheiden in da je v trenutku oddaje poročila govoril na Plenerjevo mesto stopivši dr. Maag, in da za njim zna še govoriti Ozarkievič, dalje da se za danes, sredo, pričakuje, da prvi govori finančni minister Dunajevski, potem morebiti še eden ali dva govornika, potem se sklene debata in glavni govorniki s poročevalcem pridejo k besedi v četrtek.

Nemška. O zdravji nemškega cesarja dohajajo tako iznemirljive poročila, da bi ne bilo čudno, ako že v par dneh zve svet novico o smrti nemškega cesarja, po komaj 40 ali 50 dnevnem vladanji. Pri bolniku nastala je „bronhitis“ vnetje pljučinih drobnih dušnikov in njihovega površja.

Nova cevka, ki se je morala vložiti v dušnik, pouzročila je hujši kašelj, bolnik prišel je ob spanje, jed mu ne diši, moči pojemajo, glava ga boli, mnogokrat pohaja mu sapa in od nedelje na ponedeljek bila je nevarnost tolika, da so se krog bolnika zbrali vsi členi cesarske rodbine, zdravniki in knez Bismark in da so večji del noči tam ostali. Noč od ponedeljka na torek bila je nekoliko boljša.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.